

Učiteljski Tovariš.

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Absurdum. — Štajerskemu in primorskemu učiteljstvu. — Kritikujoči glasovi. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Absurdum.

V 19. številu »Učit. Tovariša« čitamo senzacionalno vest, da se namerava visoka učna uprava proslaviti z novim učnim redom.

Ko smo čitali famozne točke nameravanega šolskega in učnega reda, smo si parkrat prav pošteno oči izbrisali; zakaj verjeti nismo mogli, da je v istini kaj takega tiskanega. In vendar je! — To nam gre v kri in mozeg, zato je naša dolžnost, da si te točke malo podrobneje ogledamo, da jih ne vzamemo na rešeto, ampak na sito.

1. bleščeča točka se glasi: V šole se uvede kot disciplinarno sredstvo zopet »oslovski« in »častni klop«. Ker posvetimo tej točki poseben članek, opustimo za sedaj vse, kar nam pikrega uhaja v pero.

2. »Šolski voditelj ima nadzorovati izvenšolsko vedenje podrejenega učiteljstva.« — To se pravi po domače: voditelj bodi špijon, zatem pa ova duh svojih tovarišev. Gotovo sta to dve šarži, ki bo nanje vsak voditelj ponosen. — Kako in v čem pa naj jih nadzoruje? Ali naj hodi za njimi, ali naj se javijo pri njem, kadar gredo iz šole, ali naj pa sam postavi druge ogleduhe, da mu raportirajo, kje je bilo in kaj je delalo učiteljstvo v svojem prostem času? In na kaj naj se razprostre to nadzorstvo? Ali na moralično, na politično, socialno ali celo — beseda nam kar ne gre iz peresa — tudi na zakonsko življenje? — Za Boga, kje pa smo? V katerem veku živimo? Tako sramotne vloge pa voditeljem pač še nihče ni naknil. Ali mar ne zadostujejo dosedanje odredbe? Ta nakana je pa za nevoditelje naravnost sramotilna — ker jih stavlja pod nadzorstvo, a na drugo stran je pa smešno, da naj nadzorujejo privatno življenje človeka, ki mu je izročenih po 100 in še več otrok v pouk in vzgojo. — Mar nima učitelj že toliko nadzornikov, kolikor srečuje ljudi? — Sedaj imej pa voditelj dolžnost, nadzorovati izvenšolsko vedenje podrejenega učiteljstva! Kako krašna naloga!

Učiteljski stan se lahko že sedaj ponaša s tem, da noben drug stan nima toliko poklicanih in nepoklicanih nadzornikov. To pa gospodom pri zeleni mizi — kakor je videti — ni zadosti. Voditelj naj bo zakonito zavezan, nadzorovati podrejeno učiteljstvo.

Kako široko se odpirajo vrata ovadbam, če pa voditelj molči — je sam v škripcih. Ta točka bo gotovo kolegijalnost in prijateljstvo med voditeljem in

podrejenim učiteljstvom izdatno utrdila; zasiljali bodo dnevi splošne zlate sloge in edinosti.

Kako poniževalna bo za voditelje vloga nadogleduha! Nevoditelje pa hočejo s tem popolnoma zaslužiti. — Kaj pa naj voditelj s tem stori, kar zve hote ali pa nehote o podrejenem učiteljstvu?

Naznaniti! Kje so pa meje dostojnega in nedostojnega? Kaj bo naznaniti, ovaditi? Kako široko polje jezi, sovraštva in maščevanja, ki se bo lahko sklicevalo na — ukaz!

»Ogleduh na komando!« bo najnovejši naslov, ki ga meni šolski in učni red nakloniti voditeljem. — Ali je vedenje učiteljstva tako, da zahteva navedeno nadzorstvo? Smelo trdimo, da ni, in če ni, zakaj hočejo voditeljem potem naložiti nalogo »izvenšolskega nadzornika?« Mar v tem pogledu voditelji niso storili svoje dolžnosti? Ali so premalo ovajali in denuncirali, da jih hočete sedaj zakonitim potom prisiliti, da naj ovajajo svoje tovariše? Sramotno!

3. točka je tudi pravi biser bistroumnosti: »Učitelj mora nadzorovati učence tudi izven šole in v opoldanskem odmoru.« — »Opoldanski odmor« nam najbolj imponuje. Ta odmor traja za učitelja po večini 1 uro (od 12—1). Takrat ni pouka, otroci so prosti. Mnogo teh — bivajočih po oddaljenih vaseh — ostane tedaj v šoli ali se pa — pri ugodnem vremenu razkrope po vasi ali trgu. Te torej v odmoru nadzoruj ali v šoli ali zunaj šole.

K tej točki si dovoljujemo staviti samo eno vprašanje: Kdaj pa naj učitelj kosi? — Ali pa dobi morebiti kosilo v denarjih? Ali pa mislite, da je učiteljstvo stradanja že tako vajeno, da mu tudi kosila ni treba in da torej v odmorih lahko hodi za paglavci po trgu ali pa sedi z njimi v šoli? O, ti očetovska skrb! Vsakemu psu privoščijo opoldan mir in kosilo, učitelju pa hočejo prvo odreči, drugo zabraniti. Tako ravna z onimi, ki zahtevajo od njih, da naj otroke vzgoje v dobre državljane.

4. Učitelj »mora« »prostovoljno« sodelovati pri ustanavljanju šolarskih kuhinj itd. . . . ter tam prevzeti nadzorstvo. — To je tudi nekaj novega: »mora« in v isti sapi prostovoljno. Če mora, ni prostovoljno — in če ni prostovoljno — mora; eno izključuje drugo. — To, kar namerava ta točka, se itak povsod izvršuje, a prostovoljno, ne na komando. Komandirane požrtvovalnosti doslej še ni bilo; prihranjena je našemu stoletju.

Prosimo tudi, s kom pa naj sodeluje? Mar hoče gospoda — neučitelje komandirati, da bodo ustanavljali šolarske kuhinje itd.? Saj to delajo že itak povsod, kjer so šolarske kuhinje. Prav radovedni smo, če nam naša visoka učna uprava ve le za eno šolarsko kuhinjo, kjer učiteljstvo ne sodeluje — in to rado, ker brez pritiska, brez komande.

O ostalih točkah nameravanega šolskega in učnega reda molčimo za danes. — Vzeli smo pod drobnogled le prve štiri, odnosno tri — ter jih na kratko označili, četudi bi se dalo o njih pisati in pisati. Cenjeni čitatelji bodo iz povedanega razvideli, da nam gospodje »tam gori« hočejo zakonitim potom naložiti novih bremen: seve učitelj ima za vse časa dovolj! Pričakujemo le še, da dojde v najkrajšem času ukaz, po katerem »mora« biti vsak učitelj »prostovoljno« izprašana babica. Pa dovolj ironije!

Resnica je, da izkušajo učiteljstvo ukovati ter mu preprečiti vsako prostovoljno gibanje. — Čudno je, da imajo te za učiteljstvo tako skrbne oblastnike — le ukaze, le bremena, a drugega nič! In to boli! Dan za dnevom pride od ene ali druge strani c. kr. vlade dopis: »Die Schulleitung wird aufgefordert sich strikte an den hierämtl. Erlaß von X. V. zu halten« itd. Od ministrstva pa do okrajnega šolskega sveta nam samo velevaljo in ukazujejo, a da bi pa skrbeli za naš gmotni neznočni položaj — zato nimajo ne volje ne srca! 400 milijonov za novo morilno orožje — to da, a za učiteljstvo nič!

Niti enkrat se ni vlada postavila za učiteljstvo, še noben minister za uk in bogočastje ni zahteval kredita za bedno učiteljstvo. Namesto kruha — ukaze.

Ali je čuda, da je vedno in vedno večje pomanjkanje učiteljev, in da so postavni faktorji prisiljeni lomiti zakon, da deloma popolnijo prazna mesta? (Glej učiteljice na enorazrednicah!) Malo nas je in še manj nas bo. Bedak bi bil, kdor stopi pri sedaj obstoječih razmerah v naše vrste. Naj nese svoje znanje drugam, kjer bo imel človeku primerno eksistenco. Pri nas velja deviza: »Glad ali dolg.« — In temu se imamo zahvaliti v prvi vrsti onim, katerih dolžnost je, skrbeti za nas. A mi nimamo skrbnih očetov, marveč le pisanih mačeh in strogih sodnikov. Nam vedno in vedno kličejo, kaj moramo, in vedno in vedno nas spominjajo tega in onega ukaza. A da bi se ti faktorji postavili po robu za naše pravice — o tem ni govora! O naših pravicah do človeku podobne eksistence ti faktorji molče kakor zid; če jih pa sami zahtevamo, so pa ali gluhi, ali pa nas odpravijo z lepo donečimi frazami. Srca nimajo za nas!

Naše vrste so decimirane, a naraščaja ni in kolikor ga je, zapušča trumoma stan, ki mu daje mesto kruha — kamenje. Ali gospodje res menijo, da pojde tako dalje? Da, pojde in še dlje! Če ostane tako, boste segali kakor nekdanj po dosluženih korporalih. Kar nas služi — služimo z gnjevom v srcu in kolnemo uro, ko smo vstopili v stan, ki je trpinov. — Da bi se vam, gospoda, oči odprle, da bi videli, kam plovete! Mera naša je polna — vanjo ne gre več ne gorja ne odredb. Vaše odredbe bodo ostale na papirju, ker nobenega ne bo, ki bi jih izvrševal. Mi starejši, ki smo priklenjeni kakor pes na domačo hišo, bomo še delali, a kadar poginemo mi skrb in gladu, ne bo zaroda. Bebec, kdor bi se dal uklepati v tak jarem. Ura kaže na dvanajst, če zastane kranjsko šolstvo zaradi pomanjkanja učiteljskih oseb, potem naj trkajo na prsa oni, katerih sveta dolžnost je bila,

da bi dvignili šolstvo, ne ga pa tirali na rob prepada. Mera je do vrha polna. Nekaj se mora izvršiti, karkoli. — Svetovali bi gospodi, da zapre pripravnice in da ne razpisuje učit. služb. Zakaj vabiti mlade ljudi v zavod, iz katerega jim je odprta le pot trpljenja in pomanjkanja? Pustite jih! Naj se posvetijo drugemu stanu in srečnejši bodo; vsaj siti in brez dolgov. Nevolja in jeza med učiteljstvom raste od dne do dne — in kadar pride kak nov odlok, takrat šine skoro slednjemu nepopisen, grenak in bidek nasmech preko usten; med zobmi pa sika: »To znajo — drugega pa nič, za nas se ne zmenijo, makari čepoginemo kakor pes za plotom. Plačajo naj nas, plačajte! Vse postave in odredbe hočejo izvršene imeti do pičice — a onih, ki govore nam v prid, o onih molče, ker nimajo srca, ker so sami siti!«

z.

Štajerskemu in primorskemu učiteljstvu.

Odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« je poslal deželnim učiteljskim društvoma v Celju in v Gorici ta-le odborov sklep:

Na zadnji glavni skupščini naše »Zaveze« v Postojni, dne 22. maja t. l., je bil sprejet sledeči predlog: »Učiteljski konvikt se obrni do vseh deželnih učiteljskih društev, da se razširi njegov delokrog tudi na ostale slovenske dežele.«

O tem sklepu se je razgovarjal odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« v svoji seji dne 28. junija t. l. in sklenil sledeče:

Že ob ustanovitvi našega društva se je mislilo na to, da bodi »Učiteljski konvikt« v Ljubljani zavod za vse slovensko učiteljstvo in zato so se bila tudi pravila osnovala tako, da ne govore o kaki posamezni deželi. Dotična dva poziva sta bila razglašena v obeh naših listih, v »Učit. Tovarišu« in v »Popotniku«.

Ker je pa štajersko učiteljstvo takrat mislilo na lastni tak konvikt v Mariboru in bilo menda tudi že storilo tak sklep in baje že nabiralo denar v ta namen, in ker se je dalje čulo od strani, da se ogreva za tak lastni zavod tudi primorsko učiteljstvo, se je potem omejilo delovanje našega društva samo na Kranjsko.

Ker je pa sedanje štajersko in primorsko učiteljstvo opustilo misel na svoj lastni konvikt in ob zadnji skupščini »Zaveze« se izreklo, pristopiti in sodelovati pri našem kot skupnem društvu, izreka podpisani odbor, da z veseljem pozdravlja ta korak naših štajerskih in primorskih tovarišev in ga bo ob prihodnjem konviktovem občnem zboru najtopleje priporočal.

Četudi je učiteljstvo na Kranjskem dosedaj samo zbralo nad 20.000 K zgradbenega kapitala, se bo pa štajersko in primorsko učiteljstvo sedaj s podvojeno silo potrudilo, da zamujeno popravi, in v ta namen se mu nudi baš letošnja desetletnica našega društva, ki jo hočemo proslaviti najlepše s tem, da zberemo čim več zgradbenega kapitala. Zato bi bilo želeti:

a) da pristopijo vsa ondotna učiteljska društva k našemu društvu kot pokrovitelji;

b) da prirejajo, kjer le mogoče, konviktu v korist koncerte ali domače veselice, saj sodeluje učiteljstvo domalega po vseh društvih, posojilnicah itd.;